

ANDRIA TERENTII

ACTA LVDIS MEGALENSIBVS M.
 FVLVIO, ET M'. GLABRIONE AEDI
 LIBVS CVRVLIBVS, EGERVNT L.
 AMBIVIVS TVRPIO, L. ATTILIVS
 PRAENESTINVS. MODOS FECIT
 FLACCVS CLAVDII, TIBIIS PARI
 BVS DEXTRIS, ET SINISTRIS.
 ET EST TOTA GRAECA, EDI
 TA M. MARCELLO, CN. SVLP
 CIO COSS.

P E R S O N A E.

SIMO	senex
PAMPHILVS	adolescens.
DAVVS	seruus.
DROMO	lorarius.
SOSIA	libertus.
CHARINVS	adolescens.
BYRRHIA	seruus.
CRITO	hospes.
CHREMES	senex.
GLYCERIVM	filia Chre.
MYSIS	ancilla.
LESBIA	obstetrix.

C. SVLPICII APOLLINARIS

Periocha.

Var. lect.

Sororem falso creditam meretriculae,
Genere Andriae, Glycerium uiciat Pamphilus
Grauida q; facta, dat fidem uxorem sibi
Fore hanc: nam aliam pater ei desponderat
Gnatam Chremetis: atq; ut amorem comperit,
Simulat futuras nuptias, cupiens, suus
Quid haberet animi filius, cognoscere.
Davi suasu non repugnat Pamphilus.
Sed ex Glycerio natum ut uidit puerulum
Chremes, recusat nuptias, generum abdicat.
Mox filiam Glycerium insperato agnitam
Dat hanc Pamphilo, aliam Charino coniugem.

PROLOGVS

Versatur circa hanc iudicationem, an licitum sit
alienis translatis pro suis uti.

Aed. Jus. Augustinus. X. 1. 1.

Poeta cum primum animum ad scribendum ap-
pulit,
Id sibi negoti credidit solum dari,
Populo ut placerent, quas fecisset fabulas.
Verum aliter euenire multo intelligit:
Nam in prologis scribundis operam abutitur,
Non qui argumentum narret, sed qui maleuoli

Veteris

PROLOGVS

3

Veteris poetæ maledictis respondeat.

Nūc, quam rem uicio dent, quæso animum aduertite,

Menander fecit Andriam, & Perinthiam.

Qui utramuis recte norit, ambas nouerit.

Non ita sunt dissimili argumento, sed tamen

Dissimili oratione sunt factæ, ac stylo.

Quæ conuenere, in Andriam ex Perinthia

Fatetur transtulisse, atq; usum pro suis.

Isti id uituperant factum, atq; in eo disputant,

Contaminari non decere fabulas.

Faciunt nã intelligendo, ut nihil intelligant.

Qui cum hunc accusant, Næuium, Plautum, Ennium

Accusant, quos hic noster auctores habet:

Quorum æmulari exoptat negligentiam

Potius, quàm istorum obscuram diligentiam.

Dehinc ut quiescant porro, moneo, & desinant

Maledicere, malefacta ne noscant sua.

Fauete, adeste æquo animo, & rem cognoscite,

Vt pernoscat, ecquid spei sit relliquum,

Posthac quas faciet de integro comœdias,

Spectandæ, an exigendæ sint uobis prius.

ACTVS PRIMI SCENAE I
PERIOCHA I. C.

Hac compræhenditur artificiosa expositio argu-
menti totius fabulæ. Et inest imago sollicitudinis pa-
ternæ: & exemplum bonæ ac illustris narrationis.

SIMO, SOSIA.

Iambici trimetri.

OS istæc intro auferte: abite. Sosia
Ades dum: paucis te uolo. SO. di-
ctum puta:

Nempe ut curentur recte hæc. SI.
immo aliud. SO. quid est,
Quod tibi mea ars efficere hoc

possit amplius?

SI. Nihil istac opus est arte ad hanc rem quam paro:
Sed ijs, quas semper in te intellexi sitas,
Fide, & taciturnitate. SO. expecto, quid uelis.

SI. Ego postquam te emi à paruulo, ut semper tibi
Apud me iusta, & clemens fuerit seruitus,
Scis. feci, è seruo ut esses libertus mihi,
Propterea quòd seruiebas liberaliter.

Quod habui summum precium, persolui tibi.

SO. In memoria habeo. Si. haud muto factū. SO. gaudeo,
Si tibi quid feci, aut facio, quod placeat Simo, &
Id gratum fuisse aduersum te, habeo gratiam.

Sed mi hoc molestum est: nam istæc commemoratio
Quasi exprobratio est immemoris benefici.

Quin tu uno uerbo dic, quid est, quod me uelis.

SI. Ita

TERENTII

SI. Ita faciam. hoc primum in hac re prædico tibi.
 Quas credis esse has, non sunt ueræ nuptiæ.
 SO. Cur simulas igitur? si. rē omnē à principio audies.
 Eo pacto & gnati uitam, & consilium meum
 Cognosces, & quid facere in hac re te uelim.
 Nam is postquam excessit ex ephēbis Sofia,
 Liberior uiuendi fuit potestas: nam antea
 Qui scire posses, aut ingenium noscere,
 Dum ætas, metus, magister prohibebant? SO. ita est.
 SI. Quod pleriq; omnes faciunt adolescentuli,
 Ut animum ad aliquod studium adiungant, aut equos
 Alere, aut canes ad uenandum, aut ad philosophos:
 Horum ille nihil egregie præter cætera
 studebat, & tamen omnia hæc mediocriter:
 Gaudebam. SO. non iniuria: nam id arbitror
 Ad prime in uita esse utile, ut **NE QUID NIMIS.**
 SI. Sic uita erat: facile omneis perferre, ac pati:
 Cum quibus erat cunq; una, ijs sese dedere,
 Eorum obsequi studijs, aduersus nemini,
 Nunquam præponens se alijs. ita facillime
 Sine inuidia inuenias laudem, & amicos pares.
 SO. Sapienter uitam instituit: nanq; hoc tempore
OBSEQVIVM AMICOS VERITAS
ODIVM PARIT.
 SI. Interea mulier quædam abhinc triennium
 Ex Andro commigravit huc uicinis,
 Inopia, & cognatorum negligentia

Coacta, egregia forma, atq; ætate integra.
 So. Hei uereor, ne quid Andria apportet mali.
 Si. Primum hæc pudice uitam, parce, ac duriter
 Agebat, lana, ac tela uictum quæritans:
 Sed postquam amans accessit, pretium pollicens,
 Vnus, & item alter: ita ut ingenium est omnium
 Hominum à labore procliue ad lubidinem,
 Accepit conditionem, dein quæstum occipit.
 Qui tum illam amabant, forte, ita ut fit, filium
 Perduxere illuc secum, ut una esset, meum.
 Egomet continuo mecum: certe captus est:
 Habet. obseruat am mane illorum seruulos
 Venienteis, aut abeunteis: rogitabam, heus puer,
 Dic sodes, quis heri Chrysidem habuit? nam Andriæ
 Illi id erat nomen. So. teneo. Si. Phædrum, aut Cliniam
 Dicebant, aut Niceratum. (nam hi tres tum simul
 Amabant) eho, quid Pamphilus? quid? symbolum
 Dedit, cœnauit. Gaudebam. item alio die
 Quærebam: comperiebam nihil ad Pamphilum
 Quidquam attinere. enim uero spectatum satis
 Putabam, & magnum exemplum continentiae:
 Nam qui cum ingenijs conflictatur eiusmodi,
 Neq; commouetur animus in ea re tamen,
 Scias posse habere iam ipsum suæ uitæ modum.
 Cum id mihi placebat, tum uno ore omnes omnia
 Bona dicere, & laudare fortunas meas,
 Qui gnatum haberem tali ingenio præditum.

Quid

Quid uerbis opus est? hac fama impulsus Chremes,
 Vltro ad me uenit, unicam gnatham suam
 Cum dote summa filio uxorem ut daret.
 Placuit: despondi: hic nuptijs dictus est dies.
 So. Quid obstat, cur non uere fiant? Si. audies.
 Fere in diebus paucis, quibus hæc acta sunt,
 Chrysis uicina hæc moritur. So. o factum bene:
 Beasti: metui à Chryside. Si. ibi tum filius
 Cum illis, qui amabāt Chrysidē, una aderat frequens:
 Curabat una funus: tristis interim,
 Non nunquam conlacrumabat. placuit tum id mihi.
 Sic cogitabam: hic parue consuetudinis
 Causa mortem huius tam fert familiariter:
 Quid, si ipse amasset? quid mihi hic faciet patri?
 Hæc ego putabam esse omnia humani ingeni
 Mansuetiq; animi officia. quid multis moror?
 Egomet quoq; eius causa in funus prodeo,
 Nihil suspicans etiam mali. So. hem quid est? Si. scies.
 Effertur: imus. interea inter mulieres,
 Quæ ibi aderant, forte unam aspicio adolescentulam,
 Forma. So. bona fortasse. Si. & uultu Sofia
 Adeo modesto, adeo uenusto, ut nihil supra.
 Quia tum mihi lamentari præter ceteras
 Visa est, & quia erat forma præter ceteras
 Honestæ, & liberali: accedo ad pedisequas:
 Quæ sit, rogo. sororem esse aiunt Chrysidis.
 Percussit illico animum. at at, hoc illud est.

ANDRIA

Hinc illæ lacrumæ, hæc illa est misericordia.
 So. Quàm timeo, quorsum euadas. Si. funus interim
 Proccedit: sequimur: ad sepulcrum uenimus.
 In ignem posita est: fletur. interea hæc soror,
 Quam dixi, ad flammam accessit imprudentius,
 Sati^u cum periculo. ibi tum exanimatus Pamphilus
 Bene dissimulatum amorem, & celatum indicat:
 Accurrit: mediam mulierem complectitur:
 Mea Glycerium, inquit, quid agis? cur te is perditum?
 Tum illa, ut consuetum facile amorem cerneret,
 Reiecit se in eum flens quàm familiariter.
 So. Quid ais? Si. redeo inde iratus, atq; ægre ferens.
 Nec satis ad obiurgandum causæ. diceret,
 Quid feci? quid commerui, aut peccaui pater?
 Quæ sese uoluit in ignem iniicere, prohibui,
 Seruauit. honesta oratio est. So. recte putas:
 Nam si illum obiurges, uitæ qui auxilium tulit,
 Quid facias illi, qui dederit damnum, aut malum?
 Si. Venit Chremes postridie ad me, clamitans,
 Indignum facinus, comperisse, Pamphilum
 Pro uxore habere hanc peregrinam. ego illud sedulo
 Negare factum. ille instat factum. deniq;
 Ita tum discedo ab illo, ut qui se filiam
 Neget daturū. So. non tu ibi gnatum? Si. ne hæc quidē
 Sati^u uehemens causa ad obiurgandum. So. qui, cedo?
 Si. Tute ipse his rebus finem præscripsi pater:
 Eripe adest, cum alieno more uiuendum est mihi:

Sine

TERENTII.

Sine nunc meo me uiuere interea modo.
 So. Quis igitur relictus est obiurgandi locus?
 SI. Si propter amorem uxorem nolit ducere:
 Ea primum ab illo animaduertenda iniuria est.
 Et nunc id operam do, ut per falsas nuptias
 Vera obiurgandi causa sit, si deneget:
 Simul, sceleratus Dauus si quid consili
 Habet, ut consumat nunc, cum nihil obsint doli:
 Quem ego credo manibus, pedibusq; obnixe omnia
 Facturum, magis id adeo, mihi ut incommodet,
 Quam ut obsequatur gnato. S. quapropter? SI. rogas?
 Mala mens, malus animus. quem quidem ego si sensero.
 Sed quid opus est uerbis? sin eueniat, quod uolo,
 In Pamphilo ut nil sit morae: restat Chremes:
 Qui mihi exorandus est, & spero confore.
 Nunc tuum est officium, has bene ut adsimules nuptias,
 Perterrefacias Dauum, obserues filium,
 Quid agat, quid cum illo consilij captet. So. sat est:
 Curabo: eamus iam nunc intro. Si. i. praesequar.
 Non dubium est, quin uxorem nolit filius:
 Ita Dauum modo timere sensi, ubi nuptias
 Futuras esse audiuit. sed ipse exit foras.

THESES. ETHICAE I. VV.

- i. In Sossia est seruorum officium.
- ii. In Phamphilo sunt mores & studia adolescentum.
- iii. In Chryside sunt gradus, quibus ab honestate ad turpitudinem uitae peruenitur.

iiij. In Glycerio est pietas sororis in funeratione, & amore adolescentulorum.

v. In Simone est sollicitudo parentum, ut liberi ab amore scortorum in matrimonium uocentur.

ACTVS PRIMI SCENAE II.

PERIOCHA I. C.

Colloquium simulatum senis & serui. Ethos solliciti ac prudentis senis, & serui improbi ac ueteratoris.

DAVVS, SIMO.

Iambici senarij & octonarij, unus quaternarius, omnes acatalecti. (tas

Mirabar, hoc si sic abiret: et heri semper lenis
Verebar quorsum euaderet.

Qui postquã audierat non datum iri filio uxore suo,
Nunquam cuiquam nostrum uerbum fecit, neque id
egre tulit.

S. At nunc faciet, neque, ut opinor, sine tuo magno
malo.

D. Id uoluit, nos sic nec opinanteis duci falso gaudio,
Speranteis iã amoto metu, interea oscitãtes opprimi,
Ut ne esset spatiũ cogitandi ad disturbandas nuptias:
Astute. S. carnufex quæ loquitur? D. herus est, neque
præuideram.

S. Daue. D. hem, quid est? S. rhodum ad me. D. quid his
uolt? S. quid ais? D. qua de re? S. rogas?

Meum gnatum rumor est amare. D. id populus curat
scilicet

scilicet.

S. Hoccine agis? an non? **D.** ego uerò istuc. **S.** sed nunc
ea me exquirere,

**Iniqui patris est: nam, quod antehac fecit, nihil ad me
attinet:**

**Dum tempus ad eam rem tulit, siui animum ut exple-
ret suum:**

Nunc hæc dies aliã uitã adfert, alios mores postulat.

**De hinc postulo, siue æquum est, te oro Daue, ut re-
deat iam in uiam.**

D. Hoc quid sit? **S.** omnes qui amant, grauius sibi dari
uxorem ferunt.

D. Ita aiunt. **S.** tum si quis magistrum cepit ad eam
rem improbum,

**Ipsum animum ægrotum ad deteriore[m] partem ple-
runque applicat.**

D. Non hercle intellego. **S.** non? hem. **D.** non: Dauius
sum, non Oedipus.

S. Nempe ergo aperte uis, quæ restant, me loqui. **D.**
sane quidem.

S. Si sensero hodie, quidquam in his te nuptijs

Fallaciæ conari, quo fiant minus:

Aut uelle in ea re ostendere, quàm sis callidus:

**Verberibus cæsum te in pristinum Daue dedam usq[ue]
ad necem,**

**Ea lege, atque ominc, ut, si te inde exemerim, ego pro
te molam,**

Quid

ANDRIA

Quid, hoc? intellexit in? an nondum etiam ne hoc quidem? D. immo callide:

Ita aperte ipsam rem modo locutus: nihil circuitione usus es.

S. Vbiuis, facilius passus sim, quam in hac re, me deludier.

D. Bona uerba quaeso. S. irrides? nihil me fallis. sed dico tibi,

Ne temere facias, neq; tu hoc dicas tibi non praedictum. caue.

THESES ETHICAE. I. VV.

I Matrimonium utilissimum est amatoribus remedium.

ij Domestica exempla sunt admodum perniciofa. Est enim talis paedagogia peste pestilentior.

iiij Improbis seruis & immorigeris sua est poena.

iiij Indulgentia parentum damnosa est. Debent itaq; patres ita semper sub ferula coercere filios, ne porro seruorum opera opus sit, ut in uiam redeant.

ACTVS PRIMI SCENAE III

PERIOCHA I. C.

Deliberatio perturbati serui, Et perquam artificiosa parasceue, id est, praeparatio sequentium.

DAVVS.

Iambici octonarij & senarij.

ENIM

TERENTII

E Nimvero Daue nihil loci est segnitie, neq; so-
cordie,

Quantum intellexi modo senis sententiam de nuptijs
Que si nõ astu prouidetur, me aut herũ pessundabũt.
Nec, quid agam, certum est, Pamphilumne adiutem,
an auscultem seni. (minas.

Si illum relinquo, eius uitæ timeo: sin opitulor, huius
Cui uerba dare difficile est. primum iam de amore,
hoc comperit:

Me insensus seruat, ne quam faciã in nuptijs fallaciam.
Si senserit, perij: aut, si libitum fuerit, causam ceperit,

Quo iure, quaq; iniuria præcipitẽ in pristinũ dabit.

Ad hæc mala hoc mi accedit etiam: hæc Andria,

Siue ista uxor, siue amica est, grauida è Pamphilo est:

Audireq; eorum est operæ pretium audaciam:

Nam inceptio est amentium, haud amantium:

Quidquid peperisset, decreuerunt tollere:

Et fingunt quandam inter se nunc fallaciam,

Ciuem Atticam esse hanc: fuit olim quidam senex,

Mercator: nauem is fregit apud Andrum insulam:

Is obiit mortem: ibi tum hanc eiectam Chrysidis

Patrem recepisse orbam, paruam. fabulæ.

Mihi quidem non hercle fit uerisimile.

Atqui ipsis commentum placet.

Bed Mysis ab ea egreditur. at ego hinc me ad forum, ut

Conueniam Pamphilum, ne de hac re pater imprudens

tem opprimat.

THESES

THESES ETHICAE. I. VV.

I In præsente necessitate absit segnitia, & socordia
illa quidem est corporis, hæc uerò animi.

ACTVS PRIMI SCENAE III

PERIOCHA I. C.

It ancilla accersitum obstetricem. Ethos curiosi-
tatis uulgaris.

MYSIS.

Trochaici octonarij catalectici.

A Vdiui Archillis iam dudum Lesbiam adduci
iubes.

sane pol illa temulenta est mulier, & temeraria,
Nec sati digna, cui committas primo partu mulie-
rem:

Tamen eam adducam. importunitatem spectate ani-
culæ:

Quia compotrix eius est. Di date facultatem ob-
secro

Huic pariundi, atque illi in alijs potius peccandi lo-
cum.

Sed quidnam Pamphilum exanimatum uideo? uereor,
quid fiet.

Opperiar, ut sciam, nunquidnam hæc turba tristitia
adferat.

THESES ETHICAE I. VV.

I Merito sunt de obstetricibus mulierculæ sollicitæ.

*In rebus serijs gerundis temeritas & ebrietas
absint.*

ACTVS PRIMI SCENAE V.
PERIOCHA I. C.

*Perturbati & uarie affecti Pamphili querela &
dubitatio: & Mysidis subdola oratio confirmans amo-
rem adolescentis. Ethos animi commoti ac cupidi, qui
leui momento impellitur & sibi indulget.*

PAMPHILVS, MYSIS.

*Iambici & trochaici octonarij, uariè mixti, binarij
unus, quaternarij quatuor.*

Hoccine est humanum factum, aut inceptum?
Hoccine officium patris?

M. Quid illud est?

P. Pro deum, atq; hominum fidem, quid est, si non haec
contumelia est?

Vxorem decreuit dare sese mi hodie: nonne oportuit

Præscisse me ante? nonne prius communicatum oportuit?

M. Miseram me, quod uerbum audio? P. quid Chreames? qui denegauerat,

Se commissurum mihi gnatam suam uxorem: mutauit id:

Quoniam me immutatum uidet.

Itane

ANDRIA

Itane obstinate operam dat, ut me à Glycerio miserum
abstrahat?

Quod si fit, pereo funditus.

Adeon hominem inuenustum esse, aut infelicem quem
quam, ut ego sum?

Pro deum, atque hominum, nullon' ego

Chremetis pacto affinitatem effugere potero? quot
modis

Contemptus, spretus? facta, transacta omnia. hem

Repudiatus repetor, quamobrem? nisi si id est, quod
suspitor:

Aliquid monstri alunt: ea quoniam nemini obtrudi
potest,

Itur ad me. M. oratio hæc me miserã exanimauit metu

P. Nam quid ego dicam de patre, ah (modo

Tantamne rem tam neglegenter agere? præteriens

Mihi apud forum, uxor tibi ducenda est Pamphile ho
die, inquit: para:

Abi domum. id mihi uisus est dicere, abi cito, & sus
pende te.

Obstupui. censen' ullum me uerbũ potuisse proloqui?

Aut ullam causam, ineptam saltem, falsam, iniquam? ob
mutui.

Quòd si ego prius id rescissem: quid facerem, si quis
nunc me roget:

Aliquid facerem, ut hoc ne facerem. sed nunc primum
quid exequar?

Tot memē impediunt curæ, quæ meum animum diuer
se trahunt:

Amor, huius misericordia, nuptiarum sollicitatio,
Tum patris pudor, qui me tam leni passus est animo
usque adhuc,

Quæ meo cunq; animo libitum est, facere: eine ego ut
aduorser? hei mihi,

Incertum est, quid agam. M. misera timeo, hoc incer
tum quorsum accidat.

Sed nunc peropu' est, aut hunc cum ipsa, aut me alia
quid de illa aduersum hunc loqui. (litur

Dū in dubio est animus, paulo momēto huc illuc impet

P. Quis hic loquitur? Mysis salue. M. o salue Pamphi
le. P. quid agit? M. rogas?

Laborat è dolore: atq; ex hoc misera sollicita est, diem
Quia olim in hunc sunt constitutæ nuptiæ: tum au
tem hoc timet,

Ne deseras se. P. hem, egone istuc conari queam?

Ego propter me illam decipi miseram sinam?

Quæ mihi suum animum, atq; omnem uitam credidi?

Quam ego animo egregie carā pro uxore habuerim:

Bene, & pudice ciu' doctum, atq; eductum, sinam,

Coactum egestate ingenium immutari?

Non faciam. M. haud uereor, si in te solo sit situm:

Sed uim ut queas ferre. P. adeon' me ignauum putas?

Adeon' porro ingratum, aut inhumanum, aut ferum,

Vt neque me consuetudo, neque amor, neque pudor

Commoueat, neq; commoneat, ut seruem fidem?

M. Vnū hoc scio, hanc meritā esse, ut memor esses sub.

P. Memor essem? o Mysis Mysis, etiam nunc mihi

Scripta illa dicta sunt in animo Chrysidis

De Glycerio. iam ferme moriens me uocat:

Accessi: uos semotæ: nos soli. incipit:

Mi Pamphile, huius formam, atque ætatem uides.

Nec clam te est, quàm illi utræq; res inutiles

Et ad pudicitiam, & tutandam ad rem sient.

Quòd ego per hanc te dextram oro, & genium tuum

Per tuam fidem, perq; huius solitudinem

Te obtestor, ne abs te hanc segreges, neu deseras.

Si te in germani fratris dilexi loco,

Siue hæc te solum semper fecit maxumi,

Seu tibi morigera fuit in rebus omnibus.

Te isti uirum do, amicum, tutorem, patrem:

Bona nostra hæc tibi committo, & tuæ mando fidei.

Hanc mi in manū dat: mors continuo ipsam occupat.

Accepi: acceptam seruabo. M. ita spero quidem.

P. Sed cur tu ab illa? M. obstetricē accerso. P. prope res

Atq; audin? uerbum unum caue de nuptijs,

Ne ad morbum hoc etiam. M. teneo.

THESIS ETHICA. I. VV.

I Adolescentes ad matrimonium ab amore meretrici
reo difficile auelluntur.

ACTVS SEC VNDI SCENAE I,

PERIOCHA I. C.

Duplicatur argumentū introducto altero amante
adolescente, & contrarijs personis: nam est adolescēs
desipiens, & seruulus recte monstrat.

CHARINVS, BYRRHIA, PAMPHILVS

Iambici senarij & octonarij, & unus quaternarij
us: Item Trochaici iambicis permixti.

Q Vid ais Byrrhia?

Datur illa Pamphilo hodie nuptum? B. sic
est. C. qui scis Byrrhia? (mibi.

B. Apud forum modo de Dauo audiui. C. uenē misero
Ut animus in spe, atq; in timore usq; antehac atten-
tus fuit,

Ita, postquā adēpta spes est, lassus, cura cōfectus stupeſcit

B. Quæso ædepol Charine, quoniam id fieri, quod uis
non potest, (uolo.

Velis id quòd possit. C. nihil aliud, nisi Philumenam

B. Ah, quanto satius est, id operam te dare,

Istum qui amorem ex animo amoueat, quàm id loqui,
Quo magis libido frustra incendatur tua. (mus.

C. Facile omnes, cū ualemus, recta cōsilia egrotis da-

Tu si hic sis, aliter sentias. B. age age, ut lubet. C. sed
Pamphilum (quid hic agit?

Video. omnia experiri certū est prius, quā pereō. B.

C. Ipsum hunc orabo: huic supplicabo: amorem huic
narrabo meum.

Credo impetrabo, ut aliquot saltē nuptijs prodāt dies

Interea fiet aliquid, spero. B. id aliquid nihil est. C.

Byrrhia,

B ij

Quid

Quid tibi uidetur? ad eon' ad eum? B. quid ni? si ni hil
impetres,

Vt te arbitretur sibi paratū mœchū, si illam duxerit.

C. Abi hinc, abi in malam crucem cum suspicione istac,
scelus.

P. Charinum uideo. salue. C. o salue Pamphile:

Ad te aduenio, spem, salutem, auxilium, consilium ex-
petens.

P. Neq; pol consilij locum habeo, neq; auxiliij copiam.

Sed istuc quidnam est? C. hodie uxorem ducis? P. aiunt.

C. Pamphile,

Si id facis, hodie postremum me uides. P. quid ita? C.

hei mihi,

Vereor dicere: huic dic quæso Byrrhia. B. ego dicam.

P. quid est?

S. Sponsam hic tuam amat. P. nœ iste haud mecūsentit.

ehodum dic mihi,

Nunquidnam amplius tibi cum illa fuit Carine? C. ab

Pamphile,

Nil. P. quàm uellem. C. nunc te per amicitiam, & per

amorem obsecro,

Principio ut ne ducas. P. dabo & quidem operam. C.

sed si id non potes,

Aut tibi nuptiæ hæ sunt cordi. P. cordi? C. saltem ali-

quot dies

Profer, dum proficiscor aliquò, ne uideam. P. audi

nunc iam:

Ego

TERENTII

Ego Charine ne utiquam officium esse liberi puto,
 Cū is nil promereat, postulare id gratiæ apponi sibi.
 Nuptias effugere ego istas malo, quàm tu adipiscier.
 C. Reddidisti animum. P. nunc si quid potes aut tu, aut
 hic Byrrhia,

Facite, fingite, inuenite, efficite, qui detur tibi:
 Ego id agam, mihi qui ne detur. C. sat habeo. P. Da-
 uum optume

Video. huius consilio fretus sum. C. at tu hercle haud
 quidquam mihi,
 Nisi ea, quæ nihil opus sunt sciri. fugim' hinc? B. ego ue-
 ro ac lubens.

THESES ETHICAE I. VV.

I Amatores stulti, temerarij, peruicaces, & tandem
 miseri sunt.

ACTVS SECVNDI SCENAE II

PERIOCHA I. C.

Callidissimi consilij excogitatio, & ob successum
 exultatio immodica, & stulta fiducia in re inexplora-
 rata. Ethos Dauis seruile, temerarium, & confidens:
 Pamphili considerans & honestum: Charini leue &
 humile.

DAVVS, CHARINVS, PAMPHILVS

Trochaici octonarij catalectici.

DI boni, boni quid porto? sed ubi inueniam Pam-
 philum,

Ut metum, in quo nunc est, adimam, atq; expleam animum gaudio?

C. Lætus est, nescio quid. P. nihil est. nondum hæc rescivit mala.

D. Quem ego nunc credo, si iam audierit sibi paratas nuptias.

C. Audiri tu illum? D. toto me oppido exanimatum querere.

Sed ubi queram? aut quo nunc primum intendam? C. cessas alloqui?

D. A heo. P. Daue ades, resiste. D. quis homo est, qui me? o Pamphile,

Te ipsum quero. euge o Charine: ambo opportune: uos uolo.

P. Daue, perij. D. quin tu hoc audi. P. interij. D. quid timeas, scio.

C. Mea quidem hercle in dubio uita est. D. & tu quid, scio.

P. Nuptiæ mihi. D. & id scio. P. hodie. D. obtundis, tametsi intellego.

Id paues, ne ducas tu illam: tu autem, ut ducas. C. rem tenes. (uide.

P. Istuc ipsum. D. atq; istuc ipsum, nil periculi est: me

P. Obsecro te, quamprimum hoc me libera miserum metu D. hem,

Libero: uxorem tibi iam non dat Chremes. P. qui scis?

D. scio.

Tuus pater modo me prehēdit: ait, tibi uxorem dare
 Hodie: itē alia multa, quæ nunc nō est narrandi locus.
 Continuo ad te properans percurro ad forum, ut di-
 cam tibi hæc.

Vbi te non inuenio, ibi ascendo in quendam excelsum
 locum,

Circumspicio: nusquam. forte ibi huius uideo Byrrhiã

Rogo: negat uidisse: mihi molestum: quid agã, cogito.

Redeunti interea ex ipsa re mi incidit suspectio: hē,

Paululum obsoni, ipse tristis, de improviso nuptiæ:

Non coherent. P. quorsum nam istuc? D. egomet con-
 tinuo ad Chremem.

Cum illò aduenio, solitudo ante ostiũ: iam id gaudeo.

P. Recte dicis, perge. D. maneo. interea introire ne-
 minem

Video, exire neminem, matronam nullam, in ædibus

Nil ornati, nil tumulti. accessi, introspexi. P. scio.

Magnum signum. D. num uidentur conuenire hæc
 nuptijs?

P. Non, opinor Daue. D. opinor, narras? non recte
 accipis.

Certa res est. etiã puerũ inde abiens cõueni Chremis.

Olera et pisciculos minutos ferre obolo in cœnã seni.

C. Liberatus sum Daue hodie tua opera. D. at nullus
 quidem.

C. Quid ita? nempe huic prorsus illam non dat. D. rie-
 diculum caput.

Quasi necesse sit, si huic nō dat, te illā uxorem ducere.
Nisi uides, nisi senis amicos oras, ambis. C. bene mo-
nes.

Ibo: et si hercle sæpe iam me spes hæc frustrata est.
uale.

THESES ETHICAE.

I Hic in Dauo est pro hero prudentia seruilis. Huius loci est illud Platonis in 6. de legib. Nihil integrū neq; sanum habet animus seruilis: nihil oportet credere his hominem qui sapiat.

ACTVS SECVNDI SCENAE III.

PERIOCHA I. C.

Hæc scena continuatur ad superiorem summotā Charini persona: & est consultatio Dauī & Pamphilī, qua imprudens in periculum conijcitur Pāphilus.

PAMPHILVS, DAUVS.

Trochaici octonarij catalectici, iambici senarij
& octonarij acatalecti.

Quid igitur sibi uolt pater? cur simulat? D. ego dicam tibi.

Si id succenseat nunc, quia non det tibi uxorem Chremes,

ipsū sibi esse iniurius uideatur: neq; id iniuria:

Prius, quā tuum, ut sese habeat, animum ad nuptias perspexerit.

Sed si tu negaris ducere, ibi culpam in te transferet:

Tum ille turbæ fient. P. quid? uis, patiar? D. pater est

Pamph

Pamphile.

Difficile est. tum hæc sola est mulier. dictum ac factum
inuenerit

Aliquam causam, quam obrem eijciat oppido. P. eij-
ciat? D. cito.

P. Cedo igitur, quid faciam Daue? D. dic te ducturum.

P. hem. D. quid est?

P. Ego dicam? D. cur non? P. nunquam faciam. D. ne
nega.

P. Sua lere noli. D. ex ea re quid fiat, uide.

P. Ut ab illa excludar, huc concludar. D. non ita est.

Nempe hoc sic esse opinor dicturum patrem.

Ducas uolo hodie uxorem, tu, ducam, inquires?

Cedo, quid iurgabit te cum? hic reddes omnia,

Quæ nunc sunt certa ei consilia, incerta ut sient,

Sine omni periculo: nam hocce haud dubium est, quin

Chremes

Tibi non det gnatam: nec tu ea causa minueris

Hæc quæ facis, ne is mutet suam sententiam.

Patri dic uelle: ut, cum uelit tibi iure irasci, nõ queat.

Nam quod tu speres, propulsabo facile. uxorem his
moribus

Dabit nemo. inopem inueniet potius, quàm te corrū-
pi sinat:

Sed si te æquo animo ferre accipiet, negligentem fe-
ceris.

Aliam otiosus quæret: interea aliquid acciderit boni.

B V

P. Itas

P. Itan' credis? D. haud dubium id quidem est. P. uide,
quò inducas. D. quim taces?

P. Dicam. puerum autem ne resciscat mihi esse ab illa,
cautio est:

Nam pollicitus sum suscepturū. D. ô facinus audax,
P. hanc fidem

Sibi, me obsecrauit, qui se sciret non deserturum, ut
darem.

D. Curabitur. sed pater adest. caue, te esse tristem
sentiāt.

THESIS ETHICA I. VV.

Serui non sapientia sed malicia uincunt.

ACTVS SECVNDI SCENAE III

PERIOCHA I. C.

Reducitur senex ut explicentur consulta. Ethos
solicitudinis.

SIM O, DAVVS, PAMPHILVS.

Iambici senarij.

Reuiso, quid agant, aut quid captent consili.

RDhic nunc nō dubitat, quim te ducturū neges

Venit meditatus alicunde ex solo loco:

Orationem sperat inuenisse se,

Qua differat te: proin' tu face, apud te ut sies.

P. Modo ut possim. D. crede mihi hoc inquā Pāphile,

Nunquam hodie tecum commutaturum patrem

Vnum esse uerbum, si te dices ducere.

THE

THESES ETHICAE.

i. Patris sollicitudo de consilio filiorum & seruorum captato.

ij. In rebus arduis & grauibus rara est constantia.

ACTVS SECVNDI SCENAE V.

PERIOCHA I.C.

Parens seruuli monitis Pamphilus in arbitrio patris se futurum esse pollicetur. Byrrhia ignarus rerum consternatur: ita crescit materia turbarum. Exemplum male monstrantis & magistri improbi, ac seductoris, Dauus.

BYRRHIA, SIMO, DAUVS, PAMPHILVS.

Eiusdem generis.

Herus me, relictis rebus, iussit Pamphilum hodie obseruare, ut, quid ageret de nuptijs, Scirem. id propterea nunc hunc uenientem sequor.

Ipsum adeo praesto uideo cum Dauo. hoc agam.

S. Vtrunq; adesse uideo. D. hem serua. S. Pamphile.

D. Quasi de improviso respice ad eum. P. hem pater.

D. Probe. S. hodie uxorem ducas, ut dixi, uolo.

B. Nunc nostrae parti timeo, quid hic respondeat.

P. Neq; istic, neque alibi tibi usquam erit in memoria.

B. hem.

D. Obmutuit. B. quid dixit? S. facis, ut te decet,

Cum istuc, quod postulo, impetro cum gratia.

D. SIMO

D. Sum uerus? B. herus, quantū audio, uxore excidit.
S. I iam nunc intro, ne in mora, cum opū sit, sies.

P. Eo. B. nullāne in re esse homini cuiquam fidem
Verum illud uerbum est, uolgo quod dici solet,
Omnes sibi melius malle esse, quā alteri.

Ego illam uidi uirginem: forma bona
Memini uidere: quo æquior sum Pamphilo,
Si se illam in somnis, quā illum, amplecti maluit.
Renunciabo, ut pro hoc malo mihi det malum.

THESES ETHICAE. I. VV.

i. In Byrrhia est seduli serui officium.

ii. In Simone patris in filium auctoritas.

iii. In Pamphilo est filij in patrem pietas, & honesta
obedientia.

iiii. In Dauo est seruilis calliditatis exemplum.

ACTVS SECVNDI SCENAE VI
PERIOCHA I. C.

Pergit detexere telam institutæ simulationis Dauus,
& strenuè est callidus.

DAVVS, SIMO.

Eiusdem metri.

Hic nunc me credit aliquam sibi fallaciam
Portare, & ea me hic restitisse gratia.

S. Quid Dauus narrat? D. æque quidquam
nunc quidem.

S. Nihilne? hem. D. nihil prorsus. S. atqui expectabam
quidem.

quidem.

D. Præter spem euenit: sentio: hoc male habet uirum.

S. Potim' es mihi uerum dicere? D. nihil facilius.

S. Num illi molestæ quidpiam hæ sunt nuptiæ,

Huiusce propter consuetudinem hospitiæ?

D. Nihil hercle: aut, si adeo, bidui est, aut tridui

Hæc sollicitudo: nostim' ? deinde desinet:

Etenim eam secum rem recta reputauit uia.

S. Laudo. D. dum licitum est illi, dumq; ætas tulit,

Amavit: tum id clam: cauit, ne unquam infamiæ,

Eares sibi esset, ut uirum fortem decet.

Nunc uxore opus est: animum ad uxorem appulit.

S. Subtristis uisu' est esse aliquantulum mihi.

D. Nihil propter hanc rem: sed est, quod succenset
tibi.

S. Quidnam est? D. puerile est. S. quid est? D. nihil. S.
quid dic, quid est.

D. Ait nimium parce facere sumptum. S. mène? D. te.

Vix, inquit, drachmis obsonatus est decem:

Num filio uidetur uxorem dare?

Quem, inquit, uocabo ad cœnam meorum æqualium?

Potissimum nunc? et, quod dicendum hic fiet,

Tu quoque per parce nimium. non laudo. S. tace.

D. Commoui. S. ego, istæc recte ut fiant, uidero.

Quidnam hoc rei est? quidnã hic uolt ueterator sibi?

Nam si hic mali est quidquam, hem illic est huic rei
caput.

- i. Serui ut sint ueteratores, fallaces tamē esse uolūt.
 ij. Senes fere sunt auari, uel in rebus honestis, &
 sumptuosis.
 iij. Coniugium est amantium tutissimus portus.

ACTVS TERTII SCENAE PRIMAE
 PERIOCHA I. C.

Reuertitur ancilla adducens obstetricem. Consilia
 Dauilabascunt. Mirabiliter autem nunc omnia &
 simulatione seruuli & falsa suspicione senis implicā
 tur. Ethos senis suspiciosum.

MYSIS, SIMO, DAVVS.

LESBIA, GLYCERIVM.

Eiusdem mensura.

Ta pol quidem res est, ut dixti Lesbia:
 Fidelem haud ferme mulieri inuenias uirū.
 S Ab Andria est ancilla hęc. quid narras D.
 ita est.

M. Sed hic Pamphilus. S. quid dicit? M. firmavit fidē.
 S. hem.

D. Utinam aut hic surdus, aut hęc muta. f. Et a sit.

M. Nam quod peperisset, iussit tolli. S. o Iupiter,
 Quid ego audio? actū est, siquidē hęc uera predicat.

L. Bonum ingeniū narras adolescentis. M. optimum.

Sed sequere me intro, ne in mora illi sis. L. sequer.

D. Quod remediū nūc huic malo inueniā? S. quid hoc?

Adeon^o

Adeon' est demens? ex peregrina? iam scio: ah
 Vix tandem sensi stolidus. D. quid hic sensisse ait?
 S. Hæc primum adfertur iam mihi ab hoc fallacia.
 Hanc simulant parere, quo Chremetem absterreant.
 G. Iuno Lucina fer opem, serua me obsecro.
 S. Hui, tam cito? ridiculum. postquam ante ostium
 Me audiuit stare, appropereat. non sat commode
 Diuisa sunt temporibus tibi Daue hæc. D. mihim?
 S. Nū immemores discipuli? D. ego quid narres, nescio
 SI. Hiccine si me imparatum in ueris nuptijs
 Adortus esset, quos mihi ludos redderet?
 Nunc huius periculo fit. ego in portu nauigo.

THESIS ETHICA

Suspiciones sua sagacitate falluntur.

ACTVS TERTII SCENAE II.

PERIOCHA I. C.

Arripit seruulus falsam senis suspicionem, & uas
 ferrimè hac ad fallendum eum utitur. Senis ethos ani-
 mi incerti: serui audax & astutum

LESBIA, SIMO, DAVVS.

Trochaici iambici mixti senarij & octonarij ac-
 talecti & catalectici, quibus interpositi suis locis bi-
 ni quaternarij.

ADhuc Archillis, quæ adsolent, quæq; oportet
 Signa ad salutem esse, omnia huic esse uideo.
 Nunc primum fac, istæc ut lauet: post deinde,
 Quod iussi ei dare bibere, & quantum imperaui,

Date:

Date: mox ego huc reuertor.

Per, æcastor, scitu' puer natu' est Pamphilo.

Deos quaeso, ut sit superstes: quando quidem ipse est ingenio bono,

Cumq; huic ueritus est optumæ adolescenti facere iniuriam.

SI. Vel hoc quis non credat, qui norit te, abs te esse ortum? D. quidnam id est?

SI. Non imperabat coram, quid opus facto esset puer erperæ:

Sed postquam egressa est, illis, quæ sunt intus, clamat de uia.

O Daue, itan' contemnor abs te? aut itane tandem idoneus

Tibi uideor esse, quem tam aperte fallere incipias dolis?

Saltem accurate, ut metui uidear certe, si rescuerim.

D. Certe hercle nunc hic se ipsus fallit, haud ego. SI. edixim' tibi?

Interminatus sum, ne faceres? nū ueritus? quid retulit?

Credon' tibi hoc, nunc peperisse hanc è Pamphilo?

D. Teneo, quid erret: quid ego agam, habeo. S. quid taces?

D. Quid credas? quasi non tibi renunciata sint hæc sic fore.

S. Mihim' quisquam? D. cho, an tute intellexti hoc ad simulari? S. irrideor.

D. Res

D. Renunciatum est: nam qui istæc tibi incidit suspen-

Etio?

S. Qui? quia te noram. D. quasi tu dicas, factum id consilio meo.

S. Certe enim scio. D. non satis me pernocti etiam, qualis sim, Simo. (dari)

S. Egone te? D. sed, si quid narrare occœpi, continuo tibi uerba censes. S. falso. D. itaq; hercle nihil iam mutire audeo.

S. Hoc ego scio unum, neminem peperisse hic. D. intellexisti?

Sed nihilo seciur' mox deferent puerum huc ante ostiũ. Ideo iam nunc tibi renuncio here futurum, ut sis sciens:

Ne hoc posterius dicas, Daui factũ consilio, aut dolis: Prorsus à me opinionem hanc tuam ego esse amotam uolo.

S. Vnde id scis? D. audiui, & credo. multa concurrunt simul,

Qui coniecturam hanc nunc facio. iam primum hæc se è Pamphilo

Graudam dixit esse. inuentum est falsum. nunc, postquam uidet

Nuptias domi apparari, missa est ancilla illico

Obstetricem accersitum ad eam, & puerum ut adferret simul.

Hoc nisi fit, puerum ut tu uideas, nil mouetur nuptiis.

C

S. Quid

S. Quid ais? cum intellexeras

Id consilij capere, cur non dixti extemplo Paphilos?

D. Quis igitur cum ab illa abstraxit, nisi ego? nam omnes nos quidem

Scimus, quàm misere hanc amarit: nunc sibi uxorem expetit.

Postremo id mihi da negoti. tu tamen idem has nuptias

Perge facere ita, ut facis: & id spero adiuturos deos.

S. Immo abi intro. ibi me opperire, & quod parato opus est, para.

Non impulit me, hæc nunc omnino ut crederem.

Atq; haud scio, an, quæ dixit, sint uera omnia:

Sed paruipendo. illud mihi multo maximum est,

Quod mihi pollicitum est ipsus gnatus. nunc Chremem

Conueniam: orabo gnato uxorem: si impetro,

Quid alias malim, quàm hodie has fieri nuptias?

Nam gnatus quod pollicitum est, haud dubium est mihi,

Si nolit, quin eum merito possim cogere.

Atque a teo in tempore eccum ipsum obuiam Chremem.

THESES I. VV.

i. Medicorum & obstetricum consuetudo, imperium & iactantia in Lesbia.

ij. In Dauo est gnome, qui semel malus semper presumitur malus.

iiij. In Simone & cautos falli docet.

TERENTII
ACTVS TERTII SCENAE III.
PERIOCHA I. C.

35

Exoratur à Simone Chremes ut det filiam ipsius uxorem filio suo. Atque ita omnes rationes Dauis & tota illa uersutia confunditur. Ethos parentum philostorgani: sed Simonis uehementius.

SIMO, CHREMES.

Iambici octonarij & senarij acatalecti, unus quaternarius: ad finem octonarij catalectici.

I Vbeo Chremetem. C. oh, te ipsum quærebam. S. & ego te. C. optato aduenis.

Aliquot me adiere, ex te auditum qui aiebant, hodie filiam

Meam nubere tuo gnato: te uiso, tunc, an illi insaniant.

S. Ausculta paucis: & quid ego te uelim, & tu quod quæris, scies.

C. Ausculto: loquere, quid uelis.

S. Per ego te deos oro, & nostram amicitiam Chremes,

Quæ incepta à paruis cum ætate accreuit simul:

Perq; unicam gnatam tuam, & gnatum meum,

Cuius tibi potestas summa seruandi datur,

Vt me adiuues in hac re, atq; ita, ut nuptiæ

Fuerant futuræ, fiant. C. ah ne me obsecra:

Quasi hoc te orando à me impetrare oporteat.

Alium esse censes nunc me, atq; olim, cum dabam?

C ij

Si in

Si in rem est utrique, ut fiant, accersi iube.

Sed si ex ea re plus mali est, quam commodi

Vtriq; id oro te, in commune ut consulas,

Quasi illa tua sit, Pamphiliq; ego sim pater.

S. Immo ita uolo, itaq; postulo ut fiat, Chreme:

Neque postulem abs te, nisi ipsa res moneat. CH.
quid est?

S. Iræ sunt inter Glycerium & gnatum. C. audio.

S. Ita magnæ, ut sperem posse auelli. C. fabula.

S. Profecto sic est. C. sic hercle, ut dicam tibi:

AMANTIVM iræ, amoris integratio est.

S. Hem, id te oro, ut ante eamus, dum tempus datur,

Dumq; eius lubido occlusa est contumelijs,

Prius quam harum scelera, et lacrumæ confictæ dolis

Reducant animum egrotum ad misericordiam,

Vxorem demus. spero consuetudine, &

Coniugio liberali deuictum Chreme,

Dehinc facile ex illis sese emer surum malis.

C. Tibi ita uidetur: at ego non posse arbitror

Neq; illum hanc perpetuo habere, neq; me perpeti.

S. Qui scis ergo istuc, nisi periculum feceris?

C. At istuc periculum in filia fieri, graue est.

S. Nempe incommoditas deniq; huc omnis redit,

Si eueniat, quod di prohibeant, discessio.

At si corrigitur, quot commoditates, uide:

Principio amico filium resti tueris:

Tibi generum firmum, & filia inuenies uirum.

C. Quid

C. Quid istuc? si istuc animum induxti esse utile,
Nolo tibi ullum commodum in me claudier.

S. Merito te semper maximi feci Chreme.

C. Sed quid ais? *S.* quid? *C.* qui scis eos nunc discorda-
re inter se?

S. Ipsu' mihi Dauos, qui intimu' est eorum consilijs,
dixit:

Et is mihi suadet, nuptias, quantum queam, ut matu-
rem.

Num censes faceret, filium nisi sciret eadē hęc uelle?

Tute adeo iam eius audies uerba. heus euocate huc
Dauom.

Sed eccum uideo ipsum foras exire.

THESES ETHICAE I. VV.

i. Magna est facilitas exorandi inter bonos amicos.

ij. Incommoda coniugatorum prudentibus sunt com-
moda.

iiij. Occasio in amatoribus distrahendis non est neg-
legenda.

iiij. Non parua manent commoda cum amatores ani-
mum ad matrimonium applicant.

ACTVS TERTII SCENAE III

PERIOCHA I. C.

Resciscit Dauus sua consilia in contrarium esse
uersa. Ethos desperabundum.

DAVVS, SIMO, CHREMES.

Iambici octonarij & unus quaternarius.

C iij

Ad te

AD te ibam. S. quidnam est?
 D. Cur non accersitur? iam aduersperascit.
 S. audin' tu illum?
 Ego dudum non nil ueritus sum Daue abs te, ne fa-
 res idem,
 Quod uolgens seruorum solet, dolis ut me deluderet,
 Propterea quod amat filius. D. egon' istuc facerem?
 S. credidi:
 Idq; adeo metuens uos celauit, quod nunc dicam. D.
 quid? S. scies:
 Nam propemodum habeo iam tibi fidem. D. tandem
 agnosti, qui siem.
 S. Non fuerant nuptiae futurae. D. quid non? S. sed ea
 gratia
 Simulauit, uos ut pertentarem. D. quid ais? S. sic est
 res. D. uide. (lidum.
 Nunquam quiui ego istuc intellegere. uah consiliū cab
 S. Hoc audi. ut hinc te iussi introire, opportune hinc
 fit mihi obuiam.
 D. Hem nummam perijmu' ? S. narro, quae tu dudum
 narraſti mihi.
 D. Quidnam audio? S. gnatae ut det oro, uixq; id
 exoro. D. occidi.
 S. Hem, quid dixti? D. optime inquam factum. S. nunc
 per hunc nulla est mora.
 C. Domum modo ibo: ut apparentur, dicam: atq; huc
 renuncio.

S. Nunc te oro Daue quoniam

nuptias.

D. Ego uero solus. S. corrigere

caute.

D. Eam hercle felix. S. parum

iracundus est.

D. Quis scias. S. age ignota

rum, ni domi est.

S. Ibo ad eum, atq; eadem istuc

dem illi. D. nulla san.

Quid cause est, quae hinc in p

ſear uis?

Nihil est precii loci reſtans

Hecum felicium nuptias conu

Feci hodie, ut fierent. S. p

Pamphilo.

Hem astutus. quod si quis ſer

Sed eum ipsum uideri uoluit.

Vinum mihi eſſet aliquod hinc

tem darem.

L. Dolus dolum vincit.

M. Incidit in ſtrum quam ſer

irritatur.

Q. Quis ſerui tot hoſtes.

S. Nunc te oro Daue, quoniam solus mihi effecisti has nuptias.

D. Ego uero solus. S. corrigere mihi gnatum porro enitere.

D. Faciam hercle sedulo S. potes nunc, dum animus iratus est.

D. Quiescas. S. age igitur: ubi nunc est ipse? D. mirum, ni domi est.

S. Ibo ad eum, atq; eadem hæc, quæ tibi dixi, dicam itidem illi. D. nullus sum.

Quid cause est, quim hinc in pistrinum recta proficiscar uia?

Nihil est preci loci relictum: iam perturbavi omnia Herum sefelli: in nuptias conieci herilem filium:

Feci hodie, ut fierent, insperante hoc, atque inuito Pamphilo.

Hem astutias. quod si quiessem, nihil euenisset mali. Sed eccum ipsum uideo: occidi:

Vtinam mihi esset aliquid hic, quò nunc me præcipitem darem.

THESES ETHICAE

L. Dolus dolum uincit.

ij. Incidit in foueam quam fecit, suaque ipsius nasse irretitur.

iiij. Quot serui tot hostes.

ACTVS TERTII SCENAE V.

PERIOCHA I. C.

C iiij

Irascie

Irascitur grauius Dauo Pamphilus. Et hos adole-
scentis uehementer indignantis: serui nocentis.

PAMPHILVS, DAVVS.

Iambici octonarij permixti trochaicis.

Vbi illic scelus est, qui me perdidit? D. perij.

P. atque hoc confiteor,
Iure obtigisse: quando quidem tam iners, tam nulli
consili

Sum. seruon' fortunas meas me commisisse futuli?
Ergo pretium ob stultitiam fero: sed inultum id nun-
quam à me auferet.

D. Posthac incolumem sat scio fore me, nunc si cuito
hoc malum.

P. Sed quid ego nunc dicam patri? negabon' uelle me,
modo

Qui sum pollicitus ducere? qua fiducia id facere au-
deam?

Nec, quid me nunc faciam, scio. D. nec de me equidem,
atque id ago sedulo.

Dicam aliquid iam inuenturum, ut huic malo aliqua
producam moram. P. oh.

D. Visus sum. P. e hodie bone uir, quid ais? uiden' me
consilijs tuis

Miserum impeditum esse? D. at iam expediam. P. ex-
pedies? D. certe Pamphile.

P. Nempe ut modo. D. immo melius spero. P. oh, tibi
ego ut credam furcifer?

Terram impeditam, O periculum
fuit fin.
Quo me bodie ex tranquillitate
patis.

An non dixi hoc esse futurum? D.
tunc? D. crucem.

Sed paululum siue ad me ut reue-
ntem. P. hei mihi,

Cur non habeo spem, ut de re
ut uolo:

Nunquid hocce tempus, ut
cisi, finit.

THESES ETHIC

i. Nemo laeditur nisi a seipso.

ii. Falluntur nimiam credula
seruis.

iii. Serui fere sui similes sunt.

ACTVS QVARTI ICE

PERIOCHA

Aduent' Charini nunci

tu iurgia primum, mox pla-

tu Dauus autem se ad audiendum

ma. Et hos Charini suspicio sum

tu Dauus confidentis.

CHARINVS, PAMPHI

lucetici, postea ostentari

Turem impeditam, & perditam restituas? hem quo
fretu' sim,

Qui me hodie ex tranquillissima re coniecisti in nups
ptias.

An non dixi hoc esse futurum? D. dixti. P. quid meritis
tus es? D. crucem.

Sed paululum sine ad me ut redeam: iam aliquid di
spiciam. P. hei mihi,

Cur non habeo spatium, ut de te sumam supplicium,
uti uolo:

Nanque hocce tempus, praecauere mihi me, haud te ul
cisci, sinit.

THESES ETHICAE. I. VV.

i. Nemo laeditur nisi a seipso.

ij. Falluntur nimium creduli amotores uel a suis ip
sorum seruis.

iiij. Serui fere sui similes sunt.

ACTVS QVARTI SCENAE PRIMAE
PERIOCHA I. C.

Aduenit & Charinus nuntio serui ualde commo
tus. iurgia primum: mox placatur Charinus re cogni
ta. Dauus autem se ad audendum noui aliquid confir
mat. Ethos Charini suspiciosum & leue: Pamphili ira
ti: Dauu confidentis.

CHARINVS, PAMPHILVS, DAVVS.

Initio cretici, postea octonarij trochaici & iambici:

C V

demum

demum iambici senarij, & rursus octonarij.

Hoccine credibile est, aut memorabile,
Tanta uecordia innata cuiquam ut fiet,
Ut malis gaudeat alienis, atq; ex incommodis
Alterius sua ut comparet comoda? ah
Idne est uerum? immo id genus est hominum pessimum
In denegando modo queis pudor est paululum:
Post ubi iam tempus est promissa perfici,
Tum coacti necessario se aperiant, & timent,
Et tamen res cogit eos denegare. ibi
Tum impudentissima eorum oratio est
Quis tu es? qui mihi es? cur meam tibi? heus,
Proximus sum egomet mihi. attamen, ubi fides est,
Si roges, nihil pudet. hic, ubi opus est,
Non uerentur: illic, ubi nihil opus est, illic uerentur.
Sed quid agam? ad eamne ad eum, & cum eo iniuriam
hanc expostulem?

Mala ingeram multa. atq; aliquis dicat, nihil promoueris.

Multum. molestus certe ei fuero, atq; animo morem gessero.

P. Charine, & me & te imprudens, nisi quid di respiciunt, perdidi.

C. Itane imprudens? tandem inuenta est causa: solubisti fidem.

P. Quid tandem? C. etiam nunc me seducere istis diis etis postulas?

P. Quid

Quid istuc postquam me
ta est tibi.

Haec me miserum, qui tuum a
u meo.

P. P. P. C. non tibi scia esse
est gaudium,

Nisi me lassas amantem. &
Habeat. P. habeat. ab neque qu

miser,

Quantum hic suis coisum
Meus carnis sex. C. quid istuc
emplum capit.

P. Quid istuc dicas, si cognor
C. Scio, cum patre altera qd

pterea tibi

Successet, nec te quia hodie

P. Immo etiam, quo tum in

Ha nuptie non apparuerunt

Nec postulabat nunc quiquam

C. Si coactum tua uoluntate

Nondum scis. C. scio equidem

P. Cur me enecasthor audi. nunc

ut dicere me se dicitur

sa dicit orare, usque ad domum

C. Quis homo istuc? Dauid

omnia.

C. Quomobrem? P. neque nisi

P. Quid istuc? C. postquam me amare dixi, complacita est tibi.

Heu me miserum, qui tuum animum ex animo spectavi meo.

P. Falsus es. C. non tibi satis esse hoc uisum solidum est gaudium,

Nisi me lactasses amantem, & falsa spe produceres?

Habeas. P. habeam? ah nescis quantis in malis uerser miser,

Quantasq; hic suis cōsilijs mihi cōfecit sollicitudines

Meus carnufex. C. quid istuc tam mirum est? de te exemplum capit.

P. Haud istuc dicas, si cognoris uel me, uel amorē meū.

C. Scio, cum patre altercasti dudum, & is nunc propterea tibi

Succenset, nec te quiuit hodie cogere, illā ut duceres.

P. Immo etiam, quo tu minus scis ærumnas meas,

Hæ nuptiæ non apparabantur mihi,

Nec postulabat nunc quisquam uxorem dare.

C. Scio: coactus tua uoluntate es. P. mane.

Nondum scis. C. scio equidem illam ducturum esse te.

P. Cur me enecas? hoc audi. nunquam destitit

Instare, ut dicerem esse ducturum patri:

Suadere, orare, usque adeo donec perpulit.

C. Quis homo istuc? P. Dauos. C. Dauos? P. Dauos omnia.

C. Quamobrem? P. nescio, nisi mihi deos satis

Scio

Scio fuisse iratos, qui auscultauerim.

C. Factum est hoc Daue? D. factum est. C. hem quid
ais scelus?

At tibi dii dignum factis exitium duiat.

Eho, dic mihi, si omnes hunc coniectum in nuptias
Inimici uellent, quod, ni hoc, consilium darent?

D. Deceptus sum, at non defatigatus. C. scio.

D. Hac non successit, alia aggrediemur uia:

Nisi id putas, quia primo processit parum,

Non posse iam ad salutem conuerti hoc malum.

P. Immo etiam: nam sati credo, si aduigilaueris,

Ex unis geminas mihi conficies nuptias.

D. Ego Pamphile hoc tibi pro seruitio debeo,

Conari manibus, pedibus, nocteisq; & dies

Capitis periculum adire, dum profum tibi.

Tuum est, si quid præter spem euenit, mi ignoscere.

Parum successit quod ago, at facio sedulo.

Vel melius tu aliud reperi, me missum face.

P. Cupio. restitue in quem me accepisti locum.

D. Faciam. P. at iam hoc opus est. D. hem, st, mane: cre
puit à Glycerio ostium.

P. Nihil ad te. D. quæro. P. hem nunc cine demum? D. at
iam hoc tibi inuentum dabo.

THESES ETHICAE

i. Iniurijs sunt, qui sua commoda ex aliorum incommodis comparant.

ij. Perfidi sunt, qui fidem uiolant, & promissorum
inmemores sunt.

AG

Missa Glycerio Mysi

dam, in unum adoleferunt

eracione sua uentilat, & quæ

dam inuit. Interfatur ex chari

phili facile & mansueti & s

sum, et prompti chari

MYXIS, PAMPHILVS, G

lambici ostentari

I Am, ubi ubi erit, inuicem

adductum

Tuum Pamphilitum modo

P. Mysi. M. quid est hem P

offers. P. quid est?

U. Orare iubet, si se ames, h

Uilare ait te cupere. P. aut p

gustit.

Quare me, atq; illam opera

turiers

Uon idcirco accersor, nuptias

fi.

Quib; quidem quæm facile

quisset.

D. Age, si hic non inueni fac

aque ad pol,

TERENTI
ACTVS QVARTI SCENAE II.
PERIOCHA I. C.

45

Missa à Glycerio Mysis ad Pamphilum adducen-
dum, in animo adolescentis accensas amoris flammās
oratione sua uentilat, & agit. Dauus nouum consi-
lium inquit. Interfatur et Charinus quaedam. Ethos Pam-
phili facile & mansuetum & simplex: Serui audacis-
simum, et promptū: Charini cœcū amore & nō thro.
MYSIS, PAMPHILVS, CHARINVS, DAVVS.

Iambici octonarij catalectici. ○

Iam, ubi ubi erit, inuentum tibi curabo, & mecum
adductum

Tuum Pamphilū: tu modo anime mi noli te macerare.

P. Mysis. M. quid est? hem Pamphile, optume mihi te
offers. P. quid est?

M. Orare iussit, si se ames, hera, iam ut ad sese uenias?

Videre ait te cupere. P. uah. perij: hoc malum inte-
grascit.

Siccine me, atq; illam opera tua nunc miseros solici-
tarier?

Nam idcirco accersor, nuptias quòd mi apparari sena-
sit.

C. Quibū quidem quàm facile poterat quiesci, si hic
quiesset.

D. Age, si hic non in sanit satis sua sponte, instiga. M.
atque adepol,

EARES

Ea res est, proptereaque nunc misera in mœrore est.
P. Mysis,

Per omnes tibi adiuro deos: nunquam eam me deser-
turum,

Non, si capiundos mihi sciam esse inimicos omnes
homines.

Hanc mihi expetiui, contigit: conueniunt mores: uide-
leant,

Qui inter nos disidium uolunt: hanc, nisi mors, mi-
adimet nemo.

M. Resipisco. P. non Apollinis magi uerū, atque hoc,
responsum est.

Si poterit fieri, ut ne pater per me stetisse credat,
Quo minus hæ fierent nuptiæ, uolo. sed si id non po-
terit:

Id faciã, in procliui quod est, per me stetisse ut credat.
Quis uideor? C. miser æque, atque ego. D. consilium
lo quero. C. fortis es.

Scio, quid conere. D. hoc ego tibi profecto effectum
reddam.

P. iam hoc opus est. D. quum iam habeo. C. quid est?
D. huic, non tibi, habo: ne erres.

C. Sat habeo. P. quid facies? cedo. D. dies hic mi ut sit
sati, uereor,

Ad agendum: ne uacuum esse me nunc ad narrandum
credas.

Proinde hinc uos amolimini: nã mi impedimẽto estis.

P. Ego

P. Ego hanc uisum. D. quid talis
tam uis dicam? D. imma etiam

Narrationis incipit mihi uisum
D. Eho impudens, non sciam hanc

adde,
Quam hinc promouet nupti-

D. quid ergo?
C. Vi ducam. D. ridiculam. C. hu-

nias, si quid poterit.
D. Quid ueniam: nihil habet. C.

ergo, ueniam. C. si quis
Domi ero. D. Tu Mysis, dum em-

rire hic.
M. Quapropter? D. ita facta est

D. iam inquam hic aliter.

Amor multum interpellat
reintegratur.

in matrimonio est amicitia
rum nata: æque perpetua.

Honesti ingenii etiam alii
tres non nihil uerentur.

serui improbi herorum
vix sepe hostes.

P. Ego hanc uisam. **D.** quid tu? quo hinc te agis? **C.** uerum uis dicam? **D.** immo etiam

Narrationis incipit mihi initium. **C.** quid me fiet?

D. Eho impudens, non satis habes, quod tibi dieculam addo,

Quantum huic promoueo nuptias? **C.** Daue attamen.

D. quid ergo?

C. Ut ducam. **D.** ridiculum. **C.** huc face ad me ut uenias, si quid poteris.

D. Quid ueniam? nihil habeo. **C.** attamen si quid. **D.** age, ueniam. **C.** si quid,

Domi ero. **D.** Tu Mysis, dum exeo, parumper opperire hic.

M. Quapropter? **D.** ita facto opus est. **M.** maturam **D.** iam inquam hic adero.

THESES ETHICAE. I. VV.

i. Amor multis interpellationibus et petitionibus redintegratur.

ii. In matrimonio est amicitia ex similitudine morum nata, eaq; perpetua.

iii. Honesti ingenia etiam aliquanto ferociora, patres non nihil uerentur.

iiii. Serui improbi herorum suorum sunt impostores: & sepe hostes.

ACTVS QVARTI SCENAE III

PERIOCHA I, C.

COIA

Conqueritur Mysis de inconstantia amatorum.

MYSIS.

Iambici senarij.

Nilne esse proprium cuiquam? Dij uostram
fidem.

Summum bonum esse heræ putabam hunc Pampa-
philum,

Amicum, amatorem, uirum in quouis loco

Paratum: uerum ex eo nunc misera quem capit

Dolorem? facile hic plus mali est, quam illic boni.

Sed Dauus exit. mi homo, quid istuc obsecro est?

Quò portas puerum?

THESIS ETHICA.

I. Maritus, amicus, amator, uir in quouis loco paratus, est uxori summum bonum.

ACTVS QVARTI SCENAE III

PERIOCHA I. C.

Ingentis turbæ exordium texit Dauus efferendo
puerum, & consilium mutat, & ut in re subita nihil
explicat. ita fit actio præclarior.

DAVVS, MYSIS.

Eiusdem mensuræ.

Mysis nunc opus est tua
Mihî ad hanc rem exprompta memoria, atque
astutia.

M. Quidnam incepturus? D. accipe à me hunc ocyus,
Atque

Atq; ante nostram ianuam appone. M. obsecro,
 Humi ne? D. ex ara hinc sume uerbenas tibi,
 Atq; eas substerne. M. quamobrem id tute non facis?
 D. Quia, si fortè opus ad herum iusiurandum mihi
 Non apposuisse, ut liquido possim. M. intellego:
 Noua nunc religio in te istec inceffit, cedo?
 D. Moue ocyus te, ut, quid agam, porro intellegas.
 Prò Iupiter. M. quid? D. sponsæ pater interuenit.
 Repudio consilium, quod primum intenderam.
 M. Nescio quid narres. D. ego quoq; hinc ab dexterâ
 Venire me ad simulabo. tu, ut subseruias
 Orationi, utcunq; opu' sit, uerbis, uide.
 M. Ego, quid agas, nihil intellego: sed, si quid est,
 Quod mea opera opus sit uobis, aut tu plus uides,
 Manebo, ne quid uostrum remorer commodum.

T H E S I S E T H I C A.

I Etiam si lupo pilum mutaret, tamen mens est eadē:
 hic est uerum quod dicitur, lignum tortura
 haud unquam rectum.

ACTVS QVARTI SCENAE V.

PERIOCHA I. C.

Quasi puerum meretricula ante ædes Simonis appo-
 poni curasset, ita mirifica simulatione seruus Chre-
 metem adoritur, & ab affinitate illa deterret. Ethos
 boni senis, ancillæ timidæ, serui plusquam dici possit
 & audacis & uersuti & callidi.

D

CHRE

CHREMES, MYSIS, DAUVS.

Iābici senarij, qui l'us admixti uidentur l'imi septenarij

Reuertor, postquam, quæ opus fuere ad nuptias
Gnatæ, parauī, ut iubeam accersi. sed quid hoc?
Puer hercle est. mulier, tun' apposuisti hunc? M. ubi
Illic est? C. non mihi respondes? M. hem, nusquā est.
uæ misera mihi,

Reliquit me homo, atq; abiit. D. di uostram fidem,

Quid turbæ est apud forum? quid illic hominum litio

Tum annona cara est. quid dicam aliud, nescio. (gand)

M. Cur tu obsecro hic me solam? D. hem, quæ hæc
est fabula?

Eho Mysis, puer hic unde est? quis uē huc attulit?

M. Satin' sanus es, qui me id rogites? D. quem igitur
rogem,

Qui hic neminem alium uideo? C. miror, unde sit.

D. Dicturan' quod rogo? M. au. D. cōcede ad dextrā

M. Deliras. non tute ipse? D. uerbum si mihi

Vnum præterquam quod te rogo, faxis, caue.

M. Male dicis. D. unde est? dic clare. M. à uobis. D.
ha ha hæ.

Mirum uerò, impudenter mulier si facit.

C. Ab Andria est ancilla hæc, quantum intellego.

D. Adeon' uidemur uobis esse idonei,

In quibus sic illudatis? C. ueni in tempore.

D. Propera adeo puerum tollere hinc ab ianua,

Mane; caue quoquam ex istoc excessis loco.

M. D.

M. Diſ te eradicent. ita me miſeram territas.

D. Tibi ego dico, an non? M. quid uis? D. at etiam rogo
cedo, cuium puerum hic appoſuiſti, dic mihi. (gas?)

M. Tu ne ſcis? D. mitte id, quod ſcio: dic, quod rogo.

M. Veſtri. D. cuius ueſtri? M. Pamphili. D. hem,
quid Pamphili?

M. Eho, an nō eſt? C. rectè ego ſemp fugi has nuptias.

D. O facinus animaduertendum. M. quid clamitas?

D. Quēme ego heri uidi ad uos adferri ueſperi?

M. O hominem audacem. D. uerum, uidi cantharam

Subfarcinatam. M. Diſ pol habeo gratias,
Cum in pariundo aliquot adfuerunt liberae.

D. Ne illa illum haud nouit, cuius cauſa hæc incipit.

Chremes, ſi poſitum puerum ante ædes uiderit,
ſuam gnatam non dabit: tanto hercle magis dabit.

C. Non hercle faciet. D. nunc adeo, ut tu ſcis ſciens,
Ni puerum tollis, iam iam ego hunc mediam in uiam
Prouoluam, teq; ibidem peruoluam in luto.

M. Tu pol homo non eſ ſobrius. D. fallacia

Alia aliam trudit. iam ſuſurrari audio,
Ciuem Atticam eſſe hanc. C. hem. D. coactus legibus

Eam uxorem ducet. M. au, obſecro, an non ciuis eſt?

C. Iocularium in malum inſciens penè incidi.

D. Quis hic loquitur? ô Chreme, per tēpus aduenis?

Auſculta. C. audiui iam omnia. D. an ne tu omnia?

C. Audiui inquā à principio. D. audiſtin? obſecro? hem

ſclerat hanc iam oportet in cruciatum hinc abripi.

Hic ille est: non te credas Dauom ludere.

M. Me miseram: nihil pol falsi dixi mi senex.

C. Noui rem omnem. sed est Simo intus? D. intus est.

M. Ne me attingas sceleste. si pol Glycerio non omnia hæc.

D. Eho inepta, nescis quid sit actum. M. quid sciam?

D. Hic socer est. alio pacto haud poterat fieri,
Ut sciret hæc, quæ uolumus. M. hem, prædiceres.

D. Paulum interesse censes, ex animo omnia,
Ut fert natura, facias, an de industria?

THESES ETHICAE I. VV.

- 1 Ipsa astutia est astutior Dauus.
- 2 Præsens rei conspectus plurimum mouet, & in ipsa dictione.
- 3 Sunt illiberales ioci, ubi sunt iocularia mala.

ACTVS QVARTI SCENAE VI.
PERIOCHA I. C.

Tendit res ad finem, & fortuna succurrit rebus
penitus conturbatis. Ethos Critonis, honestum &
graue.

CRITO, MY SIS, DA VVS.
Iambici senarij.

IN hac habitasse platea dictum est Chrysidem,
Quæ se inhonestè optauit parere hic ditias
Potius, quam in patria honestè paupera uiuere.

Eius morte ea ad me lege redierunt bona.

Sed quos perconter, uideo. saluete. M. obsecro,

Quem uideo? estne hic Crito, sobrinus Chrysidis?

Is est. C. ô Mysis salue. M. saluos sis Crito.

C. Itan? Chrysis? hem. M. nos quidem pol miseræ
perdidit. (sic.)

C. Quid uos? quo pacto hic? sati? ne rectè? M. nōsne?

Vt quimus, aiunt: quando, ut uolumus, non licet.

C. Quid Glycerium? iam hic suos parentes repperit?

M. Vtinam. C. an nondum etiam? haud auspicato huc
me appuli:

Nam pol, si id scissem, nunquam huc tetulisssem pedē:

Semper enim eius dicta est hæc, atq; habita est soror:

Quæ illius fuerunt, possidet. nunc me hospitem

Lites sequi, quàm hic mihi sit facile, atq; utile,

Aliorum exempla commonent. simul arbitror,

Iam esse aliquem amicum, & defensorem ei: nam ferè

Grandiuscula iam profecta est illinc. clamitent,

Me sycophantam hæreditatem persequi,

Mendicum. tum, ipsam despoliare non licet.

M. O optume hospes pol Crito antiquum obtines.

C. Duc me ad eam, quando huc ueni, ut uideam. M.
maxume.

D. Sequar hos: nolo me in tempore hoc uideat senex.

THESES ETHICAE I. VV.

1. In Critone est probi & honesti, & grauis uiri
imago atq; exemplum.

2 Res nostræ subinde non sunt, quales optamus sed
quales esse possunt.

ACTVS QVINTI SCENÆ I.
PERIOCHA I. C.

Acris ex postulatio Chremetis cum Simone. Ethos
Chremetis indignabundum: Simonis, timidum.

CHREMES, SIMO.

Trochaici octonarij catalectici.

Sati iam, sati Simo spectata erga te amicitia est
mea:

Sati periculi coepi adire: orandi iam finem face.

Dum studeo obsequi tibi, penè illusi uitam filia.

S. Immò enim quam maxumè abs te oro, atq; postulo
Chreme,

Vt beneficium, uerbis in initum dudum, nunc re com-
pro¹ es.

C. Vide, quàm iniquus sis præ studio. dum efficias id
quod cupis,

Neq; mo dum benignitatis, neq; quid me ores, cogi-
tas:

Nam si cogites, remittas iam me onerare iniurijs.

S. Quibus? C. ah rogitas? perpulisti me, ut homini
adolescentulo,

In alio occupato amore, abhorrenti ab re uxoria,

Filiam darem in seditionem, atq; incertas nuptias:

Eiu' labore, atq; eiu' dolore gnato ut medicarer tuo.

Impe

Impetrasti incepti dum

fra.

Quam benignitatem esse

forpae.

Perro te Deos ut

credere,

Quibus id maxumè uir

rimum.

Nuptiarum gratia haec

nia.

Vbi ea causa, quamobrem

his, desinent.

D. Erras. cum Duo regum

S. scio. C. at

Vero uultu cum, ubi me

ferat.

A. credo: et id futurum,

mibi:

Beneficio quid tibi sum

THESES ET

1 Non temere sit per

2 Beneficium uerbis

3 Inconsulto filia colla

uere nolenti.

ACTVS QVINTI

PERIO

Impetrafti: incepti, dum res tetulit: nunc non fert:
feras.

Illam hinc ciuem esse aiunt: puer est natus: nos mis-
fos face.

6. Per ego te Deos oro, ut ne illis animum inducas
credere,

Quibus id maxumè utile est illum esse quam detera-
rimum.

Nuptiarum gratia hæc sunt ficta, atq; incepta om-
nia.

Vbi ea causa, quamobrem hæc faciunt, erit adempta
his, desinent.

D. Erras. cum Dauo egomet uidi iurgantem ancillã.
S. scio. C. at

Vero uoltu: cum, ibi me adesse, neuter tum præse-
serat.

8. credo: & id facturas, Dauus dudum prædixit
mihi:

Et nescio quid tibi sum oblitus hodie, ac uolui dicere.

THESES ETHICAE I. VV.

- 1 Non temerè fit periculum in puella.
- 2 Beneficium uerbis inquitum re comprobandū est.
- 3 Inconsulto filia collocatur adolescenti amanti, et
ducere nolenti.

ACTVS QVINTI SCENAE II.

PERIOCHA I. C.

D

Nuy

Nunc malum consilium redundat in auctorem: seni, quem frustrata esset opinio, occurrens seruus incaute exultans, iubetur uinciri. Ethos Simonis plane impotens animi: Chremetis, leuius: Dauis, consternatum.

DAVVS, CHREMES, SIMO,
DROMO.

Trochaici, octonarij catalectici, & ad finem iam
bici senarij.

ANimo iam nunc otioso esse impero. CH. hem
Dauom tibi.

S. Vnde egreditur? D. meo praesidio, atq; hospitis S.
quid illud mali est?

D. Ego commodiorem hominem, aduentum, tempus
non uidi. S. scelus,

Quem nam hic laudat? D. omnis res iam est in uado,
S. cesso alloqui?

D. Herus est: quid agam? S. ô salue bone uir. D. hem
Simo, ô noster Chreme,

Omnia apparatus iam sunt intus. CH. curasti probe.

D. Vbi uoles, accerse. S. lene sanè. id enim uero hic
nunc abest.

Etiam tu hoc respondes, quid istic tibi negocij est? D.
mihini? S. ita.

D. Mihi ne? S. tibi ego. D. modo introij. S. quasi ego,
quam dudum, rogem.

D. Cum

D. Cum tuo gnato una. S. an' ne est intus Pamphilus?
crucior miser.

Eho, non tu dixti esse inter eos inimicitias carnufex?

D. Sunt. S. cur igitur hic est? CH. quid illum censes?
cum illa litigat.

D. Immò uerò indignum Chreme iam facinus faxo ex
me audias. (catus

Nescio quis senex modò uenit: illum, confidens,
Cum faciem uideas, uidetur esse quantiuis preti:

Tristi' seueritas inest in uoltu, atq; in uerbis fides.

S. Quidnam adportas? D. nil equidem, nisi quod illum
audiui dicere.

S. Quid ait tandem? D. Glycerium se scire esse hanc
ciuem Atticam.

S. Hem Dromo, Dromo. D. quid est? S. Dromo. D.
audi. S. uerbum si addideris. Dromo.

D. Audi obsecro. DR. quid uis? S. sublimem hunc in-
tro rape, quantum potes.

DR. Quem? S. Dauom. D. quamobrem? S. quia lubet.
rape inquam. D. quid feci? S. rape.

DA. Si quidquam mentitum inuenies, occidito. S. ni-
hil audio.

Ego iam te commotum reddam. D. tamen si hoc ue-
rum est. S. tu tamen,

Cura adseruandum uinctum: atq; audin' quadrupe-
dem constringito.

Age nunc: iam ego pol hodie, si uiuo, tibi

D 5

Ostene

Ostendam, herum quid sit periculi fallere, &
 Illi patrem. CH. ah ne sæui tantoperè. S. Chremes
 Pietatem gnati. nonne te miseret mei?
 Tantum laborem capere ob talem filium?
 Age Pamphile: exi Pamphile: ecquid te pudet?

THESES ETHICAE.

- 1 Ter conatur seruus fallere, sed suæ perfidiæ dæ
 pœnas.
- 2 Non quibuslibet conceditur testimonij dictio.

ACTVS QVINTI SCENAE III.
PERIOCHA I. C.

Furit in ira senex. Pamphilus impetrat ut hospiti
 adducere liceat. Persona Simonis exeuntis è potestate.
 Chremetis cōstantior. Pamphili pudētis et probi.

PAMPRIIVS, SIMO, CHREMES.

Iambici senarij, & ad finem trochaici octonarij.

Quis me uolt? perij, pater est. S. quid ais omni-
 nium? C. ah.

Rem potius ipsam dic, ac mitte male loqui.

S. Quasi quidquam in hunc iam grauius dici possiet.

Ain' tandem, cuius Glycerium est? P. ita prædicant.

S. Ita prædicant? ingentem confidentiam:

Num cogitat, quid dicat? num facti piget?

Num eius color pudoris signum usquam indicat?

Adeon' impotenti esse animo, ut præter ciuium

Morem, atq; legem, & sui uoluntatem patris

Tamen hanc habere studeat cum summo probro?

P. Me miserum. S. modò id demū sensi Pamphile?

Olim istuc, olim, cum ita animum induxti tuum,

Quod cuperes, aliquo pacto efficiendum tibi,

Eodem die istuc uerbum uere in te accidit.

Sed quid ago? cur me excrucio? cur me macero?

Cur me am senectam huius sollicito amentia? an

Pro huius ego ut peccatis supplicium sufferam?

Immò habeat, ualeat, uiuat cum illa. P. mi pater.

S. Quid mi pater? quasi tu huius indigeas patris.

Domus, uxor, liberi inuenti inuito patre:

Adducti, qui illam ciuem hinc dicant: uiceris.

P. Pater licetne pauca? S. quid dices mihi?

C. Attamen Simo audi. S. ego audiam? quid ego audiā

Chreme? C. attamen dicat sine. S. age dicat, sino.

P. Ego me amare hanc fateor. si id peccare est, fateor

id quoq;

Tibi pater me dedo. quiduis oneris impone: impera:

Vis me uxore ducere? hanc amittere? ut potero, ferā.

Hoc modò te obsecro, ut ne credas à me allegatum

hunc senem.

Sine me expurgem, atq; illum huc coram adducam. S.

adducas? P. sine pater.

C. Aequum postulat: da ueniam. P. sine te hoc exo-

rem. S. sino. (Chreme.

Quiduis cupio, dum ne ab hoc me falli comperiar

C. Pro peccato magno paulū supplicij satis est patri.

THE

THESES ETHICAE.

- 1 Irati parentes obedientia filiorum & blandis uerbis placantur.
- 2 Parentes sese filiorum amentia excruciant.
- 3 Parentes sæpè pro filiorum peccatis supplicium sufferunt. Huc ex D. Paulo filiorum & parentum officia conferenda sunt.

ACTVS QVINTI SCENAE III.

PERIOCHA I. C.

Post altercationes aliquas tandem negocium prosperum sortitur exitum. Nam planum fit esse ciuem Atticam Glycerium. Exemplum uerisimilis narrationis. Ethos Simonis uarium, initio concitatũ, mox placidũ. Chremetis constans. Pamphili uarium, primo consternatum & suspensum, mox latum & exultabundum.

CRITO, CHREMES, SIMO,

PAMPHILVS.

Trochaici & iambici octonarij, hi acatalecti, illi catalectici, iambicus quaternarius unus.

Mitte orare. una harum quæuis causa me, ut facium, monet,

Vel tu, uel quod uerũ est, uel q̄ ipsi cupio Glycerio.

CH. Andrium ego Critonem uideo? scere is est. CR. saluos sis Chreme.

CH. Quid tu Athenas insolens? CR. euenit. sed hincine est Simo?

CH. Hic est. S. Mene quæris? cho tu Glycerium hinc
ciuem esse ais?

CR. Tu negas? S. itane huc paratus aduenis? CR.
quare? S. rogas?

Tunc impunè hæc facias? tunc hic homines adole-
scuntulos,

Imperitos rerum, eductos liberè, in fraudem illicis?
Solicitando, & pollicitando eorum animos lætas?

CR. sanu' n' es?

S. Ac meretricios amores nuptijs conglutinas?

P. Perij: metuo, ut substet hospes. CH. si Simo hunc
noris satis, (nus?

Non ita arbitrere. bonus hic est uir. S. hic uir sit bo-
itane adtemperatè uenit hodie in ipsis nuptijs,

Ut ueniret antehac nunquam? est uerò huic credendū
Chreme.

P. Ni metuam patrem, habeo pro illa re, illum quod
moneam probe.

S. Sycophanta. CR. hem. CH. sic Crito est hic: mitte.

CR. uideat, qui fiet.

Si mihi pergat, quæ uolt, dicere, ea, quæ non uolt, au-
diat.

Ego isthæc moueo, aut curo? non tu tuum malū equo
animo feres?

Nam ego quæ dixi, uera, an falsa audieris, iam sciri
potest.

Atticus quidam olim nauis fracta apud Andrum eie-
ctus est,

Et istaec una parua uirgo. tū ille egens forte applicat
Primum ad Chrysidis patrem se. S. fabulam inceptat.

CH. sine.

CR. Itāne uerò obturbat? CH. perge. CR. tum is mihi
cognatus fuit,

Qui cum recepit. ibi ego audiui ex illo sese esse Atti-
cum.

Is ibi mortuus est. CH. eius nomen? CR. nomen tam-
cito tibi?

Phania. CH. hem, perij. CR. uerum hercle opinor
fuisse Phaniam.

Hoc certò scio, Rhamnusium se aiebat esse. CH. ò
Iupiter.

CR. Eadem hæc Chreme multi alij in Andro tum au-
diuere. CH. utinam id fiet,

Quod spero. cho dic mihi, quid is eam tum, Crito,
Suamne aiebat esse? CR. non. CH. cuiam igitur?

CR. fratris filiam.

CH. Certè mea est. CR. quid ais? S. quid tu? quid ais?
P. arrige aures Pamphile.

S. Qui credis? CH. Phania ille, frater meus fuit. S.
noram, & scio.

CH. Is hinc bellum fugiens, meq; in Asiam persequens
proficiscitur.

Tum illam hic relinquere est ueritus. postilla nunc
primum audio,

Quid ilo sit factum. P. uix sum apud me: ita animus
commotus est metu,

TERE
miranda ho
toto.
Sic istam multimoda
credo pater.
CH. mihi unus scriptura
habet. P. dignus es
Cum tua religione odio. mi
quid istud est?
CH. Nomen non conuenit. C
parua. CH. quod Crito
Nunquid meministi? CR. a
memoriam patiar me
Voluptati obstare, cum eg
ri mihi?
Non patiar. heus Chreme
ipsa est. CH. ea est.
Ex ipsa milles audiam
Chreme,
Te credo credere. CH. ita
quid restat pater?
Iam dudum res reduxit
lepidum patrem.
De uxore ita, ut possidem
causa optima est.
Nisi quid pater aliud ait. T
doe Pamphile, est
Tum talenta. P. accipiam
cho mecum Crito

spe, gaudio, mirando hoc tanto, tam repentino
bono.

S. No istam multimodis tuam inueniri gaudeo. P.
credo pater.

CH. At mihi unus scrupulus etiã restat, qui me male
habet. P. dignus es

Cum tua religione odio. nodum in sirpo quæris. CR.
quid istud est?

CH. Nomen non cõuenit. CR. fuit hercle aliud huic
paruæ. CH. quod Crito?

Nunquid meministi? CR. id quæro. P. egõne huius
memoriam patiar me

Voluptati obstare, cum ego possim in hac re medica
ri mihi?

Non patiar. heus Chreme: quod quæris, Pasibula. CR.
ipsa est. CH. ea est.

P. Ex ipsa millies audiui. S. omneis nos gaudere hoc
Chreme,

Te credo credere. CH. ita me dij ament, credo. P.
quid restat pater?

S. iam dudum res reduxit me ipsa in gratiam. P. õ
lepidum patrem.

De uxore ita, ut possedi, nihil mutat Chremes. CH.
causa optuma est:

Nisi quid pater aliud ait. P. nempe. S. scilicet. CH.
dos, Pamphile, est

Decem talenta. P. accipio. CH. propero ad filiam.
cho mecum Crito: NANI

Nam illam me haud nosse credo. S. cur non illam huius
transferri iubes?

P. Rectè admones, Dauo istuc dedam iam negoti. S.
non potest.

P. Qui? S. quia habet aliud magis ex sese, & maius.
P. quidnam? S. uinctus est.

P. Pater, non rectè uinctus est. S. haud ita iussi. P.
iube solui obsecro.

S. Agè fiat. P. at matura. S. eo intro. P. ô faustum,
& felicem hunc diem.

THESES ETHICAE I. VV.

1 Inopinatus casus in rebus dubijs maxima est mo-
dela.

2 Petulantia linguæ per recriminationem refre-
natur.

4 Impotenti sunt animo amatores uoti sui cõpotes.

5 Non sunt sponsalia, nisi consensu parentum &
dote constituta.

ACTVS QVINTI SCENAE V.

PERIOCHA I. C.

Solutus etiam uinculis Dauus, Et spes bona facta
Charino, omnia felici fine concludunt.

CHARINVS, PAMPHILVS.

Iambici & trochaici octonarij permixti.

Prouiso, quid id agat Pamphilus: atq; eccum. P. alio
quis forsitan me putet

Non

Nam hec putare uerum
libet.

Ego uideorū propter
Quid voluptates eorum

mutabiles

Pater est, si nulla hinc egra
Sed quem ego potissimum

hec narrem, d. rē

Ch. Quid illuc gaudi est? Pa-
quem mellen, omnium

Nam hunc scio mea solida
THESES

1 Voluptas amatoribus
nam est.

ACTVS QVIN-
PERIOCHA

Narratiuncula est Pam-
bi entymematis conflat

renas, Pater est reconcilia-
ergo sum beatus. Ethos Pam-

Charini humile.
DAVVS, PAMPHILVS

Eiusdem m-
Pamphilus ubi am h-

homo est? ego
Vides, quid mihi obiger-

obigerit, scio.

Non hoc putare uerum: at mihi nunc sic esse hoc uerum
lubet.

Ego uitā deorū propterea sempiternā esse arbitror,
Quòd uoluptates eorum proprie sunt. nam mihi im-
mortalitas

Parta est, si nulla huic aegritudo gaudio intercesserit.
Sed quem ego potissimum exoptem nunc mihi, cui
hec narrem, dari?

Ch. Quid illuc gaudi est? Pa. Da uom uideo, nemo est,
quem malle, omnium:

Nam hunc scio mea solide solū gauisurum esse gaudia.

THESIS ETHICA

Voluptas amatoribus & libidinosi summum bonum est.

ACTVS QVINTI SCENAE VI

PERIOCHA I. C.

Narratiuncula est Pamphili de sua beatitudine: &
his enthymematis constat: Glycerium inuenit suos pa-
rentes, Pater est reconciliatus, Eam uxorem ducam:
ergo sum beatus. Ethos Pamphili letum. Dau, nequā
Charini humile.

DAVVS, PAMPFILVS, CHARINVS.

Eiusdem mensuræ.

P Amphilus ubinam hic est? P. Daue. Da. quis nam
homo est? P. ego sum. D. o Pamphile.

P. Nescis, quid mihi obtigerit. D. certe: sed, quid mihi
obtigerit, scio.

E P. Et

P. Et quidem ego. D. more hominum euenit, ego ut
quod sum nactus mali,

Prius rescisceres tu, quam ego, tibi quod euenit boni.

P. Mea Glycerium suos parentes reperit. D. o factum
bene

C. Hem. P. pater amicus summus nobis. D. quis? P. Chre-
mes D. narras probe.

P. Nec mora ulla est, quin eam uxorem ducam. C. num
ille somniat

Ea, quae uigilans uoluit? P. tum de puero Daue? D. ab
desine:

Solus est, quae diligunt dii. C. saluus sum, si haec uera sunt,
Conloquar. P. quis homo est. Charine, in tempore ipso
mi aduenis.

C. Bene factum. P. hem, audisti? C. omnia. age, me in
tuis secundis respice.

Tuus est nunc Chremes, facturum, quae uoles, scio omnia.

P. Memini: atque adeo longum est, nos illum expectare,
dum exeat.

Sequere hac me, intus apud Glycerium est nunc. tu Da-
ue abi domum,

Propera, atcerse, hinc qui auferat eam: quid stat? quid
cessas? D. eo.

Ne expectetis, dum exeant huc: intus despondebitur.
Intus transigetur, si quid est quod restet. plaudite.

THESIS ETHICA I. VV.

Utraque fortuna amicum cui narranda est, requirit.

ACT

EUNUCHVS
ACTA LVDIS ME
TTIMO ALBINO
AVLA AEDILIB.
L. ANBITIVS TVR
PRAENESTINVS. H
CTVS CLAVDI, TIB
TRA, ET SINISTE
NANDRV, ACTA I
FANNIO COS.

PERSON

PHAEDRIA

PARMENO

THAIS

GNATHO

CHAEREA

THRASO

PYTHIAS

CHREMES

ANTIPHO

DORIAS

DORVS

SANGA

IOPHRONA

LACHES